

УДК 342.25(477)

О.О. ХАНДІЙ, канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри економіки підприємства та управління персоналом,
Інститут економіки і управління Східноукраїнського національного університету
ім. Володимира Даля, м. Северодонецьк

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Ключові слова: децентралізація, місцеве самоврядування, спроможні територіальні громади, суспільні послуги, регіон, об'єднання.

Досліджено сучасний стан та проблеми децентралізації в Україні. Визначено необхідне забезпечення процесу децентралізації, до якого віднесено законодавче, організаційне та суспільне. Проаналізовано регіональні особливості об'єднання територіальних громад і проблеми формування базового рівня місцевого самоврядування в Україні. Розглянуто розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та виконавчої влади. Зроблено висновки щодо недостатньої інформаційної підтримки процесу децентралізації, спрямованої на створення позитивного ставлення населення до змін.

Вступ. Питанням децентралізації в Україні останні роки приділяється підвищена увага. Централізація і децентралізація є взаємодоповнювальними процесами управління соціальними системами: збільшення ступеня централізації призводить до зменшення ступеня децентралізації і навпаки. Але визначити найбільш прийнятний рівень співвідношення централізації та децентралізації окремі країни намагаються десятиліттями. Так, наприклад, в Данії пошук оптимального рівня децентралізації розпочався було у 1958 р. і продовжувався до 2007-го, коли набрав чинності новий розподіл повноважень у новій структурі і визначені були напрями подальшого удосконалення децентралізованого управління поряд зі стимулюванням інтеграційних процесів щодо укрупнення муніципалітетів. Латвія розпочала цей процес у 1990-ті рр. і завершила у 2009-му, Франція має 25-річний досвід реалізації децентралізації, Італія активно запроваджує заходи з децентралізації влади в країні з 2000 р. За даними Світового банку, 63 із 75 трансформаційних країн і великих країн, що розвиваються, у середині 1990-х рр. здійснили кроки в напрямі децентралізації [1]. В одних країнах ці процеси відбувались повільніше ніж в інших, що пов'язано було з наявністю передумов, різною чисельністю населення і його підтримкою планів уряду щодо територіальної децентралізації та зміни адміністративно-територіального устрою країни, досягнутим рівнем розвитку місцевого самоврядування на момент ухвалення рішення щодо збільшення рівня децентралізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правовим і фінансовим аспектам децентралізації влади в Україні присвячена велика кількість робіт вітчизняних учених, у цьому напрямі працюють: Н. Бикадорова [2], Ю. Ганущак [3], Н. Камінська [4—5], І. Карчевська [6], О. Крайник [7],

І. Легкоступ [8], О. Молдован [9], М. Савчин і Т. Карабін [10], Т. Сало [11], С. Хамінч [12] та ін. Міжнародний досвід децентралізації висвітлено в працях А. Бондаренко [1], І. Гнидюк [13], Г. Диниса [10], Р. Науменко та В. Рильської [14], А. Ткачук [15] тощо.

У зазначених роботах розглянуто організаційно-правові засади децентралізації влади, основні поняття, її види, принципи, моделі, фінансове забезпечення проведення реформ, обговорюються питання розмежування повноважень між районами, регіонами й територіальними громадами. Однак у наукових працях висвітлено переважно теоретичні сторони процесу децентралізації в Україні, а практичні аспекти часто залишаються поза увагою. Не дивлячись на повільність досліджуваних процесів, щомісяця з'являються нові приклади впровадження елементів децентралізації та виникають нові проблеми реалізації в житті державного соціально-економічного експерименту.

Мета статті: дослідження пройдених кроків на шляху реалізації української моделі децентралізації, визначення її особливостей і проблем втілення в життя.

Результати дослідження. Основні передумови активізації процесу децентралізації в Україні пов'язані з виконанням вимог, яким мають відповідати країни-кандидати на вступ в ЄС, та подіями на Сході України, урегулювання яких потребує дотримання Мінських угод. Згідно з досягнутими домовленостями до кінця 2015 року мали бути внесені зміни в Конституцію України щодо децентралізації влади.

Тож саме з децентралізацією влади пов'язані надії українського суспільства на підвищення рівня та якості життя населення, обсягу та якості суспільних послуг, максимальне наближення їх до споживача і отримання у найкоротший строк. Фінансова децентралізація створює умови для соціально-економічного розвитку територій. Державна фінансова підтримка об'єднаних територіальних громад сприяє формуванню соціальної інфраструктури та створенню нових робочих місць. На сьогодні «у більш як 6 тис. громад чисельність жителів становить менш як 3 тис. осіб, з них у 4809 громадах — менш як 1 тис. осіб, а у 1129 громадах — менш як 500 осіб, у більшості з них не утворено виконавчі органи відповідних сільських рад, відсутні бюджетні установи, комунальні підприємства тощо... Дотаційність 5419 бюджетів

місцевого самоврядування становить понад 70 %, 483 територіальні громади на 90 % утримуються за рахунок коштів державного бюджету» [16]. Тобто, в Україні існує велика кількість громад, які неспроможні самостійно вирішувати соціальні проблеми, а держава, надаючи їм постійно дотації, стримує розвиток інших громад. Наведені статистичні дані характеризують нерівномірність регіонального економічного розвитку, що негативно впливає на економіку України в цілому. Таким чином, потреба в децентралізації виникла під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів.

Кожна децентралізована країна зробила свої кроки до децентралізації влади. Україна визначила п'ять власних кроків [17]:

1. Визначити територіальну основу органів місцевого самоврядування та виконавчої влади.
 2. Розмежувати повноваження між органами місцевого самоврядування різних рівнів.
 3. Розмежувати повноваження між органами місцевого самоврядування та виконавчої влади.
 4. Визначити потребу у кількості ресурсів на кожному рівні.
 5. Зробити органи місцевого самоврядування підзвітними перед виборцями і державою.
- Згідно з Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [16] ці кроки включають також максимальне залучення населення до ухвалення управлінських рішень, сприяння розвитку форм прямого народовладдя; удосконалення механізму координації діяльності місцевих органів виконавчої влади.

Для того, щоб ці кроки країною були пройдені, має бути відповідне забезпечення: законодавче, організаційне та суспільне.

Законодавче забезпечення пов'язане з прийняттям законів про місцеве самоврядування, об'єднання громад, ринок праці, а також законодавчих актів, що регулюють питання фінансування та перерозподілу повноважень у сфері освіти, культури, соціального захисту населення, охорони здоров'я, охорони навколишнього природного середовища, надання житлово-комунальних послуг та інших суспільних послуг. На сьогодні внесені зміни до Податкового кодексу, Бюджетного кодексу, діє Закон України «Про місцеві державні адміністрації», прийнятий у першому читанні Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади), діють

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Закон України «Про співробітництво територіальних громад», Закон України «Про ратифікацію Додаткового Протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах органу місцевого самоврядування», Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг», Закон України «Про засади державної регіональної політики».

Організаційне забезпечення представлене зміною відстані між наявними та «необхідними, які дозволяють максимізувати якість надання суспільних послуг» повноваженнями різних рівнів управління виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Перерозподіл функцій за рівнями — складний і болючий процес, що супроводжується визначенням відповідного фінансування для реалізації закріплених за певним рівнем нових функцій і базується на нових і оновлених законодавчих актах. У свою чергу питання передавання повноважень включає визначення суб'єкта, якому вони передаються. Систему адміністративно-територіального устрою України згідно з Постановою Верховної Ради України «Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади» [18] складатимуть такі адміністративно-територіальні одиниці: громади, райони, регіони. Територія України поділена на громади, на сьогодні в Україні 10984 територіальні громади. Територіальна громада — це жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр [19]. Декілька громад формують район, а області є регіонами України.

Основною метою децентралізації є підвищення якості надання суспільних послуг. Ухвалення рішення щодо передавання повноважень на нижчий рівень передбачає, що є суб'єкт, який у разі передавання цих повноважень забезпечить їхнє більш якісне виконання, ніж на державному рівні. Невеликі малочисельні громади не спроможні забезпечити високий рівень надання суспільних послуг.

Передавання багатьох функцій з обласного рівня на рівень окремої громади економічно неефективне, оскільки вимагатиме створення відповідної соціальної інфраструктури, збільшення штату державних службовців для забезпечення надання адміністративних та соціальних послуг тощо. Як зазначає автор роботи [15, С. 11], «Подрібнена адміністративна система — надто дорога система. Витрати на управління не можуть рости безкінечно», — говорячи про децентралізацію в Данії, одній з найбільш децентралізованих країн Європи. Видатки місцевого самоврядування після останньої реформи з укрупнення муніципалітетів в Данії, коли середня чисельність населення муніципалітетів зросла з 20 до 55 тис. мешканців, стали стабільними, а раніше вони постійно зростали. Данія — одна з країн, де найбільші за розміром муніципалітети з найбільшими повноваженнями.

Більшість європейських країн спочатку стимулювали укрупнення невеликих громад, а потім здійснювали їхнє примусове об'єднання. Наприклад, у Латвії у разі добровільного об'єднання волостей держава надавала разову дотацію на розвиток інфраструктури та дотацію у розмірі 5 % до загального бюджету об'єднаних волостей до певного строку (2009 року), після якого об'єднання самоуправління здійснювалось без дотацій примусово [20]. У Данії, якщо муніципалітети не погоджувались на об'єднання, втручався Міністр внутрішніх справ. У свою чергу, у Франції примусове укрупнення взагалі не здійснювалося, і нині в країні гостро стоїть проблема фінансової спроможності дрібних громад [21].

В Україні з метою створення спроможних громад підписано Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Закон України «Про співробітництво територіальних громад» і видана Постанова КМУ «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад». Під спроможними територіальними громадами розуміються територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового

забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці [22].

«Держава здійснює фінансову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст шляхом надання об'єднаній територіальній громаді коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку такої територіальної громади у разі, якщо її межі повністю відповідають межах, визначеним перспективним планом формування територій громад Автономної Республіки Крим, області» [23]. Проекти перспективних планів розробляються обласними державними адміністраціями та подаються до обласних рад. У таблиці наведено результати таких проектів станом на 2015 рік. Проте пройшов рік, заплановані результати не досягнуті, що дозволяє говорити про наявність проблем в реалізації планів децентралізації. Створено лише 17,8 % об'єднаних громад від запланованих 967. У чотирьох областях створено тільки

по одній об'єднаній громаді. Лідером у створенні спроможних громад є Тернопільська область, у якій проект реалізовано на 100 %.

Перспективні плани досі не реалізовані повною мірою через недотримання територіальних меж, що були визначені при підготовці проектів об'єднання. Розраховуючи на отримання фінансової підтримки, більша кількість громад, ніж планувалось, забажала стати центром об'єднаної територіальної громади. Невеликі заможні громади не хочуть об'єднуватись з іншими взагалі або проти об'єднання з менш заможними громадами. Деякі громади побоюються запропонованого об'єднання через можливість фінансування їх територій за залишковим принципом, якщо вони не будуть центром об'єднаної громади.

У Закарпатській області й досі не прийнято перспективний план. Причина, на думку автора роботи [25], пов'язана з опірком з боку чиновників, більшою мірою районних, меншою — обласних, у вигляді затягування або відвертої неактивності через небажання віддавати по-

Об'єднання територіальних громад*

Область (Регіон)	Кількість територіальних громад у регіонах	Кількість територіальних громад за планами об'єднання	Об'єднані територіальні громади	Планується об'єднати
Україна	10984	967	172	795
Вінницька	707	29	2	27
Волинська	412	52	6	46
Дніпропетровська	348	74	16	58
Донецька	289	38	3	35
Житомирська	631	38	10	28
Закарпатська	337	2	2	0**
Запорізька	299	52	6	46
Івано-Франківська	516	53	4	49
Київська	661	29	2	27
Кіровоградська	415	20	3	17
Луганська	194	24	2	22
Львівська	711	90	16	74
Миколаївська	314	29	1	28
Одеська	490	24	8	16
Полтавська	503	43	14	29
Рівненська	365	38	8	30
Сумська	420	49	1	48
Тернопільська	615	26	26	0
Харківська	458	53	1	52
Херсонська	298	41	1	40
Хмельницька	605	47	22	25
Черкаська	556	45	3	42
Чернівецька	271	24	10	14
Чернігівська	569	47	5	42

Примітка. Складено автором за даними [24]. * — план не затверджено обласною радою.

вноваження разом з фінансовими ресурсами та очікуванням свого скорочення у результаті зменшення тих самих повноважень на районному рівні.

Також на рівні громад процеси відбуваються повільно через законодавчу неврегульованість питань розподілу коштів всередині об'єднаної громади й передавання повноважень без відповідного фінансового забезпечення. Розширення повноважень на місцевому рівні потребує кваліфікованих кадрів для реалізації поставлених завдань. Зростання навантаження на працівників у таких сферах, як медицина, землекористування, освіта; надання адміністративних послуг на рівні об'єднаних територіальних громад у результаті збільшення повноважень, але без створення відповідних додаткових структур, оскільки повноваження передаються швидше за надання фінансової підтримки (як сталося, наприклад, з профтехосвітою після передачі їй фінансування на місцевий рівень), без відповідного матеріального заохочення — усе це суттєво знижує мотивацію й активність, а іноді і формує негативне ставлення до процесу децентралізації.

Можна стверджувати, що Україна робить усе ще перший крок — «визначає територіальну основу органів місцевого самоврядування та виконавчої влади» невпевнено і повільно.

Об'єднані територіальні громади складатимуть район із чисельністю населення від 150—200 до 400 тис. осіб, а межі областей залишаться без змін, але матимуть назву регіон. На думку експертів, Україна може бути поділена на 120—130 районів замість 490 [26]. Досвід провідних країн світу свідчить, що районування варто здійснювати, якщо кількість населення — понад 300 тис. осіб [3, С. 30]. Ці процеси трансформації ще тривають.

Оскільки не завершено перший етап формування адміністративно-територіальних одиниць базового рівня, не можна говорити про остаточний перерозподіл повноважень між органами місцевого самоврядування різних рівнів та між органами місцевого самоврядування та виконавчої влади. Існують різні точки зору на реалізацію цього етапу. Законодавчо закріплені нові повноваження, визначені завдання та функції органів місцевого самоврядування у Конституції та таких Законах України, як Закон України «Про місцеве самоврядуван-

ня в Україні», Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг», Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства», Закон України «Про засади державної регіональної політики», Закон України «Про ратифікацію Додаткового Протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах органу місцевого самоврядування», у проекті Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)», у проекті Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»; у розпорядженнях КМУ «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», «Про внесення змін до плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», у Постанові КМУ «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року».

Розподіл основних повноважень між органами місцевого самоврядування згідно з Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [16] представлено нижче.

Повноваження органів базового рівня, забезпечення:

- місцевого економічного розвитку (залучення інвестицій, розвиток підприємництва);
- розвитку місцевої інфраструктури, зокрема доріг, мереж водо-, тепло-, газо-, електропостачання і водовідведення, інформаційних мереж, об'єктів соціального та культурного призначення;
- планування розвитку території громади;
- вирішення питань забудови території (відведення земельних ділянок, надання дозволів на будівництво, прийняття в експлуатацію будівель);
- благоустрою території;
- надання житлово-комунальних послуг (централізоване водо-, теплопостачання і водовідведення, вивезення та утилізація відходів, утримання будинків і споруд, прибудинкових територій комунальної власності);
- організації пасажирських перевезень на території громади;
- утримання вулиць і доріг у населених пунктах;
- громадської безпеки;
- гасіння пожеж;

управління закладами середньої, дошкільної та поза-шкільної освіти;

надання послуг швидкої медичної допомоги, первинної охорони здоров'я, з профілактики хвороб;

розвитку культури та фізичної культури (утримання та організація роботи будинків культури, клубів, бібліотек, стадіонів, спортивних майданчиків);

надання соціальної допомоги через територіальні центри;

надання адміністративних послуг через центри надання таких послуг.

Повноваження органів районного рівня, забезпечення:

виховання та навчання дітей у школах-інтернатах загального профілю;

надання медичних послуг вторинного рівня.

Повноваження органів обласного рівня, забезпечення:

регіонального розвитку;

охорони навколишнього природного середовища;

розвитку обласної інфраструктури, насамперед обласних автомобільних доріг, мережі міжрайонних та міжобласних маршрутів транспорту загального користування;

професійно-технічної освіти;

надання високоспеціалізованої медичної допомоги;

розвитку культури, спорту, туризму.

Територіальні органи центральних органів виконавчої влади на базовому рівні відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні надаватимуть послуги з:

- санітарно-епідеміологічного захисту;
- соціального захисту населення (виплата пенсій, субсидій, компенсацій, забезпечення надання пільг);

- казначейського обслуговування;

- реєстрації актів цивільного стану.

Викликають науковий інтерес результати роботи [3], у якій запропоновані критерії розмежування повноважень між державою та самоврядуванням, між рівнями самоврядування і територіальними органами виконавчої влади, основи організації виконавчої влади на території. У дослідженнях А. Ткачука [15, 20 та ін.] розглянуті варіанти розподілу повноважень за рівнями влади в європейських державах. У багатьох джерелах вітчизняних авторів і законодавчих актах пропонується, щоб кількість делегованих повноважень на базовий рівень залежала від ступеня спроможності об'єднаної громади, тобто якість надання суспільних послуг має лише зростати, а не погіршуватись. Але ступінь спроможності потребує чіткого визначення, а не лише його характеристики і методики формування. Даний етап децентралізації — другий та третій кроки — знаходиться в стадії активної трансформації.

На думку автора, завершення перших етапів на добровільних засадах не можливо до визначеного строку — місцевих виборів за новими положеннями. І наступним кроком буде перехід від добровільного до примусового об'єднання громад за складеним перспективним планом формування територій громад згідно з Методикою формування спроможних територіальних громад.

Суспільне забезпечення процесу децентралізації являє собою підтримку суспільством запланованих державних адміністративно-територіальних перетворень. Необхідна підтримка формується за допомогою засобів масової інформації, створення освітніх програм навчальними закладами, за якими готують фахівців у сфері державного управління та самоврядування, створення суспільних організацій, які б основною метою мали допомогу населенню у розвитку різних форм самоорганізації та громадської активності у здійсненні контролю над якістю надання суспільних послуг державними органами та органами самоврядування. Велике значення має розповсюдження інформації щодо переваг та позитивних результатів процесу децентралізації. Оскільки політичні сили часто маніпулюють інформацією, розставляючи акценти на можливому скороченні кількості навчальних закладів та закладів охорони здоров'я, а не зростанні якості надання ними послуг.

Згідно з дослідженнями, проведеними Асоціацією міст України у рамках проекту «Диалог», на кінець 2014 р. 68 % жителів міст знали про децентралізацію, а 58 % її підтримували, 52 вважали, що більшість повноважень має належати місцевому самоврядуванню, лише 20 очікували зростання якості надання послуг, 38 підтримували об'єднання громад, а 25 % висловлювалися проти об'єднання [27, С. 48].

Відповідно до опитування думок людей, проведеного у рамках швейцарсько-українського проекту *DESPRO* [28] у 2015 р., існує гостра потреба в інформації щодо конкретних кроків реалізації реформи та очікуваних результатів. Людей дратують загальні фрази, популістські обіцянки. Брак чіткої інформації, відповідей на конкретні питання призводить до зневір'я, спротиву реформі, побоювань її наслідків.

Позитивні результати децентралізації, які досягнуто протягом 2015 р., а саме зниження державних позик місцевим бюджетам майже у

10 разів, зростання залишка коштів у місцевих бюджетах у 2,6 раза заклали фундамент соціально-економічного розвитку як територіальних громад, так і країни в цілому. У 2016 р. «на регіональний розвиток та на підтримку розвитку територій об'єднаних громад держава виділила більше 6 млрд грн — 3 млрд грн з Державного фонду регіонального розвитку, 1 млрд грн — субвенція на розвиток інфраструктури об'єднаних громад, додатково передбачено 1,94 млрд грн субвенції місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток окремих територій та 0,95 млрд грн коштів для капітальних видатків за програмою «Підтримка державних та регіональних інвестиційних проектів»... Уже сьогодні ні район, ні область, ні центральні органи влади не вирішують, куди громаді спрямувати кошти, як це було раніше. Громада краще знає, які нагальні питання необхідно вирішити і самотужки розпоряджається своїм бюджетом» [29]. Зростання фінансових можливостей громад, реалізація проектів у галузі освіти, охорони здоров'я, житлово-комунального господарства, культури та інші позитивні зрушення повинні отримувати інформаційне висвітлення та сприяти підтримці суспільством сучасних адміністративно-територіальних перетворень.

Висновки. На шляху до децентралізації і економічного зростання Україна робить лише перші кроки, порушуючи заплановані строки реалізації її етапів. Необхідне законодавче забезпечення щодо децентралізації поступово із законопроектів перетворюється у Закони України, які є необхідною базою для ухвалення організаційних та соціально-економічних рішень. Розмежування повноважень між органами держави та самоврядування, між рівнями самоврядування і територіальними органами виконавчої влади ускладнюється надто повільним формуванням спроможних громад та змінами адміністративно-територіального устрою України. Стан суспільної підтримки свідчить про наявність проблем в інформаційному забезпеченні процесу децентралізації. Таким чином, зрушення у напрямі децентралізації є відчутними, мають регіональну специфіку, свої перші вдалі та невдалі приклади самоуправління. Формування власної моделі децентралізації України відбувається в поточному часі. Більш детального вивчення потребує вплив трансформаційних процесів на соці-

альні ресурси регіонів, чому і буде присвячено подальше дослідження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Бондаренко А.І.* Вплив держави на формування місцевих бюджетів у країнах Європи / А.І. Бондаренко. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Trdu/2010_4/doc/2/13.pdf
2. *Бикадорова Н.О.* Фінансова децентралізація місцевого самоврядування / Н.О. Бикадорова // Економічний вісник Донбасу. — 2010. — № 2 (20). — С. 145—151.
3. *Ганущак Ю.І.* Територіальна організація влади. Стан та напрямки змін / Юрій Ганущак. — К. : Легальний статус, 2012. — 348 с.
4. *Камінська Н.В.* Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз : Навч. посіб. / Камінська Н.В. — К. : КНТ, 2010. — 232 с.
5. *Камінська Н.В.* Організаційно-правові засади децентралізації публічної влади / Н.В. Камінська // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. — 2010. — № 4. — С. 9—20.
6. *Карчевська І.О.* Оцінка фінансової децентралізації місцевих бюджетів України / І.О. Карчевська, О.М. Кравчук // Економічний простір. — 2010. — № 35. — С. 110—118.
7. *Крайник О.П.* Децентралізація управління фінансовими ресурсами регіону / О.П. Крайник // Ефективність державного управління : зб. наук. праць — Вип. 21. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2009. — С. 373—378.
8. *Легкоступ І.І.* Теоретичні та практичні аспекти видатків місцевих бюджетів України в сучасних умовах / І.І. Легкоступ // Економіка. Фінанси. Право. — 2010. — № 2. — С. 22—26.
9. *Молдован О.О.* Нова архітектура бюджетної системи України: ризики та можливості для економічного зростання / О.О. Молдован, Я.А. Жаліло, О.В. Шевченко. — К. : НІСД, 2010. — 35 с.
10. *Упровадження децентралізації публічної влади в Україні: національний і міжнародний аспекти* / Г.Г. Динис, Т.О. Карабін, Я.В. Лазур, М.В. Менджул та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. М.В. Савчина. — Ужгород : ТІМРАПІ, 2015. — 216 с.
11. *Сало Т.* Децентралізація фінансової системи: стан та оцінка рівня в Україні / Т. Сало // Ефективність державного управління. — 2013. — Вип. 4. — С. 324—330.
12. *Хамініч С.Ю.* Особливості фіскальної децентралізації в умовах розвитку національного господарства України / С.Ю. Хамініч, В.М. Климова // Вісник Дніпропетровського університету. — 2011. — Вип. 5 (2). — С. 143—148. — (Серія «Економіка»).
13. *Гнидюк І.В.* Децентралізація бюджетної системи: досвід Словаччини та перспектива для України / Гнидюк І.В. // Облік і фінанси. — 2015. — № 3 (69). — С. 80—87.
14. *Науменко Р.А.* Перспективи використання європейського досвіду при впровадженні сучасної моделі децентралізації влади в Україні [Електронний ресурс] / Р.А. Науменко, В.В. Рильська // Державне управління: удосконалення та розвиток. — 2015. — № 9. — Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=902>

15. Ткачук А. Скандинавський шлях. Досвід реформ адміністративно-територіального устрою і місцевого самоврядування в Данії та Швеції / Анатолій Ткачук. — К. : Логос, 2015. — 124 с.
16. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>
17. 5 необхідних кроків для проведення реформи [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://decentralization.gov.ua/5_steps
18. Постанова ВРУ «Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/656-19>
19. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
20. Ткачук А. Як провели реформу адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування у Латвії [Електронний ресурс] / А. Ткачук— Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/reform/tag/match/Latviya>
21. Федоренко Ю. Децентралізація влади — «за» та «проти» [Електронний ресурс] / Ю. Федоренко — Режим доступу : <http://m--p.com/detsentralizatsiya-vladi-za-proti>
22. Методика формування спроможних територіальних громад [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-p>
23. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
24. Об'єднання громад [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/region>
25. Фатула Р. Децентралізація по-закарпатськи: перші досягнення та труднощі [Електронний ресурс] / Руслан Фатула — Режим доступу : <http://politika.ko.net.ua/?p=492>
26. Новий адміністративний устрій: в Україні з'являться громади, повіти й регіони (КАРТА) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://texty.org.ua/pg/news/textynewseditor/read/60093/Novyj_administrativnyj_ustrij_v_Ukrajini_zjavlatsa_gromady
27. Звіт за впровадження проекту Діалог [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://auC.org.ua/sites/default/files/zvitdialogue_project_ukr.pdf
28. Децентралізація: думки людей [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/infographics/item/id/22>
29. Децентралізація дає економічне зростання громад і регіонів. В кінцевому результаті виграє кожен громадянин [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/1964>
2. Bykadorova N.O. (2010), The financial decentralization of local government, *Ekonomichnyy visnyk Donbasu*, vol. 2 (20), pp. 145-151.
3. Hanushchak Yu.I. (2012), *Terytorial'na orhanizatsiya vldy. Stan ta napryamky zmin* [The territorial organization of power. State and direction changes], *Lehal'nyy status*, Kyiv, Ukraine.
4. Kamins'ka N.V. (2010), *Mistseve samovryaduvannya: teoretyno-istorychnyy i porivnyal'no-pravovyy analiz* [Local government: theoretical, historical and comparative legal analysis], KNT, Kyiv, Ukraine.
5. Kamins'ka N.V. (2010), The organizational principles of decentralization of public power, *Naukovyy visnyk Natsional'noyi akademiyi vnutrishnikh sprav*, vol. 4, pp. 9-20.
6. Karchevs'ka I.O. and Kravchuk O.M. (2010), Evaluation of the financial decentralization of local budgets Ukraine, *Ekonomichnyy prostir*, vol. 35, pp. 110-118.
7. Krainyk, O.P. (2009), The decentralization of financial management in the region, *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnya*, vol. 21, pp. 373-378.
8. Lehkostup I.I. (2010), Theoretical and practical aspects of local expenditures Ukraine in modern conditions, *Ekonomika. Finansy. Pravo*, vol. 2, pp. 22-26.
9. Moldovan O.O., Zhalilo Ya.A. and Shevchenko O.V. (2010), *Nova arkhitektura byudzhetnoyi systemy Ukrayiny: ryzyky ta mozhyvosti dlya ekonomichnoho zrostannya* [The new architecture of the budgetary system of Ukraine: risks and opportunities for economic growth], NISD, Kyiv, Ukraine.
10. Dynys H.H., Karabin T.O., Lazur Ya.V. and Mendzhul M.V. (2015), *Uprovadzhennya detsentralizatsiyi publichnoyi vldy v Ukrayini: natsional'nyy i mizhnarodnyy aspekty* [Implement the decentralization of public administration in Ukraine: national and international aspects], TIMPANI, Uzhhorod, Ukraine.
11. Salo T. (2013), The efficiency of public administration, *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnya*, vol. 4, pp. 324-330.
12. Khaminich S.Yu. and Klymova V.M. (2011), «Features fiscal decentralization in the development of national economy of Ukraine», *Visnyk Dnipropetrovs'koho universytetu*, vol. 5 (2), pp. 143-148.
13. Hnydyuk I.V. (2015), The decentralization of the budget system: Slovak experience and perspective for Ukraine, *Oblik i finansy*, vol. 3 (69), pp. 80-87.
14. Naumenko R.A. and Ryl's'ka V.V. (2015), Prospects of European experience in implementing modern model of decentralization of power in Ukraine, *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, vol. 9, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=902> (Accessed 10 May 2016).
15. Tkachuk A. (2015), *Skandynavs'kyi shlyakh. Dosvid reform administrativno-terytorial'noho ustroyu i mistsevoho samovryaduvannya v Daniyi ta Shvetsiyi* [Scandinavian way. Experience the reform of administrative and territorial structure of local government in Sweden and of Denmark], Lohos, Kyiv, Ukraine.
16. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), The concept of reform of local government and territorial organization of power in Ukraine, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-r> (Accessed 20 May 2016).

REFERENCES

1. Bondarenko A.I. (2010), The impact on the state of local budgets in Europe, available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Trpdu/2010_4/doc/2/13.pdf (Accessed 5 May 2016).

17. The official site of decentralization of power (2016), 5 necessary steps to reform, available at: http://decentralization.gov.ua/5_steps (Accessed 5 May 2016).
18. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine: On preliminary approval of the bill on amendments to the Constitution of Ukraine concerning the decentralization of power, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/656-19> (Accessed 20 May 2016).
19. The Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine: On local government in Ukraine, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr> (Accessed 20 May 2016).
20. Tkachuk A. (2016), As reform held administrative and territorial division and local government in Latvia, available at: <http://decentralization.gov.ua/reform/tag/match/Latviya> (Accessed 10 May 2016).
21. Fedorenko Yu. (2015), Decentralization of power — for and against, available at: <http://m--p.com/detsentralizatsiya-vladi-za-ta-proti> (Accessed 10 May 2016).
22. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), The method of forming capable of communities, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-p> (Accessed 20 May 2016).
23. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine: On voluntary association of communities, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (Accessed 20 May 2016).
24. The official site of decentralization of power (2016), Combining community, available at: <http://decentralization.gov.ua/region> (Accessed 20 May 2016).
25. Fatula R. (2016), Decentralization in Transcarpathian: first achievements and challenges, available at: <http://politika.ko.net.ua/?p=492> (Accessed 20 May 2016).
26. The new administrative structure: in Ukraine there will be communities, counties and regions (MAP), available at: http://texty.org.ua/pg/news/textynewseditor/read/60093/Novyj_administratyvnyj_ustrij_v_Ukrajini_zjavlatsa_gromady (Accessed 20 May 2016).
27. The official site of Association of Cities Ukraine (2016), Report zavprovadzhennya Project Dialog, available at: http://auC.org.ua/sites/default/files/zvitdialogue_project_ukr.pdf (Accessed 20 May 2016).
28. The official site of decentralization of power (2016), Decentralization: People thought available at: <http://decentralization.gov.ua/infographics/item/id/22> (Accessed 20 May 2016).
29. The official site of decentralization of power (2016), Decentralization has economic growth of communities

and regions. In the end, wins every citizen, available at: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/1964> (Accessed 20 May 2016).

Надійшла 28.05.2016

Е.А. Хандий

Институт экономики и управления
Восточноукраинского университета
имени Владимира Даля, г. Северодонецк

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ОСОБЕННОСТИ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ ВЛАСТИ В УКРАИНЕ

Исследованы современное состояние и проблемы децентрализации в Украине. Определено необходимое обеспечение процесса децентрализации, к которому отнесено законодательное, организационное и общественное. Проанализированы региональные особенности объединения территориальных общин и проблемы формирования базового уровня местного самоуправления в Украине. Рассмотрено распределение полномочий между органами местного самоуправления и исполнительной власти. Сделаны выводы о недостаточной информационной поддержке процесса децентрализации, направленной на создание положительного отношения населения к изменениям.

Ключевые слова: децентрализация, местное самоуправление, состоятельные территориальные общины, общественные услуги, регион, объединение.

О.О. Khandiy

The Institute of Economics and Management Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Severodonetsk

THE MODERN CONDITION AND FEATURES DECENTRALIZATION OF POWER IN UKRAINE

The current condition and decentralization problems in Ukraine were investigated in the article. It was determined the necessary support for the decentralization process where the legislative, organizational and social support were attributed. The analysis of the regional differences of local communities and problems of the basic level forming of local government in Ukraine was done. The distribution of powers between local governments and the executive power was scrutinized. The conclusions about the lack of information support of the decentralization process directed to a positive citizens attitude to changes creating were reached.

Key words: decentralization, local government, capable local communities, social services, region, union